

ljubavi. Ljubavi koja sjedinjuje, koja i kad uvodi razlike, čini to zato da bolje izvede sjedinjenje.

Vjeruje u Savršeno, koje je u Bogu i vječnosti, ali čovjeku blizu. Vjera ide kroz sjene i oblake, ali *ide*. I Guitton vjeruje u ime slobode. Vjeruje slobodno, velikodušno. Čovjek posjeduje slobodu, koju mu je Bog dao. »Taj diskretni i delikatni Bog stavio je privid vjerojatnosti u naše sumnje u njegovu opstojnost. On je obavijen sjenom kako bi naša vjera bila ispunjena ljubavlju i kako bi on sam sebi mogao dati pravo da nam oprostí naše osporavanje njegove egzistencije. Potrebno je da rješene protivno vjeri ima neku vjerojatnost kako bi on mogao dati oduška svojemu milosrđu« (str. 62).

Te velike riječi, kao i druge, doista su uzvišene izreke. Riječ zahvale i priznanja prevodiocu, općenito Hrvatskom književnom društvu sv. Cirila i Metoda, jer ovakve nam literature treba. Ovi prijevodi izgrađuju i zadužuju. Konstruktivni su. Iz ljubavi su. Grade, a ne ruše. Unose svjetlo, a ne sumnje. Potiču vjernike, a ne deprimiraju ih. Čuvaju jedinstvo, a ne razdvajaju. Uzmi i čitaj . . . pa ponovno čitaj!

J. K.

O. MATO JOVIC, Marija i obitelj, Svibanjska čitanja, Zagreb 1972.

Ova razmatranja izlaze kao posthumno djelo dugogodišnjeg pučkog misionara, voditelja duhovnih vježbi i pokretača obiteljskog apostolata. Kao pučki misionar prokrstarao je svim našim biskupijama šireći posvuda vedrinu, vjeru i ljubav. Na misijama upoznao se s tužnom činjenicom naših dana: odumiranjem naših obitelji i našeg naroda. Zato je svu svoju ljubav svećeničkog i misionarskog žara posvetio obiteljima i njezinim problemima i ova razmatranja bila bi njegov posljednji dar njegova apostolata obiteljima našeg naroda.

Predgovor je napisao nadbiskup zagrebački dr Franjo Kuharić. Bio je, piše nadbiskup, »prožet do dna vjerom Crkve i ljubavlju prema svome narodu«, svjestan da je »čudoredno zdravlje naroda uvjet njegova života i napretka«.

Pisac ne želi dati propovijedi o Majci Božjoj, nego na jednostavan ali uvjerljiv način dati jasna načela svete vjere obiteljima i onima koji se pripremaju na budući bračni život. Djevojkama otkriva veličinu njihova poziva, a ta je da postanu zaista pomoćnice, suradnice i pratilice života, donositeljice života i spasiteljice čovječanstva. Mladićima otkriva tajnu obiteljske sreće koja nije u bogatstvu, znanju, komforu, nego u istinskom darivanju sebe u ljubavi koja mora rasti, razvijati se i donijeti istinski plod. O pobačaju govori jasno i otvoreno i ističe ljepotu i dragocjenost plodne obitelji.

Razmatranjima želi potaći sve na istinsku pobožnost prema Mariji koja je uzvišen lik žene i majke u obitelji i na posvetu njenom Bezgrešnom srcu, pod geslom: s Marijom u bolji život.

Razmatranja nemaju teološke i egezegetske dubine, ali su istine izrečene jasno i uvjerljivo. A istina vjere uvijek je jednostavna i ona je samo »lijek života« jer nam otkriva »veličinu i vrijednost Božje misli o smislu obiteljskog života«.

C. Tomić

NIKOLA TAVELIĆ, prvi hrvatski svetac. Izdala Kršćanska sadašnjost. Zagreb 1970. 29 x 23 cm. str. 1—217.

Spomenica *Nikola Tavelić* uistinu je spomeničko, monumentalno izdanje. Ja mislim da spada među najljepša naša izdanja u ovome stoljeću. Na katoličkom području neosporno. Dostojno ovjekovječuje višestoljetni, pomalo tisućljetni događaj naše crkvenosti, kanonizaciju Nikole Tavelića 1970. Teško je izraziti značenje ove spomenice ljepše nego to na nutarnjem prijevoju ovoja učinili redaktori. Spomenica udružuje »povijesno i prigodno, religiozno i narodno-kulturno, kako u svojim tekstovima tako i u slici . . . Zato se njezini obzori šire od teologije svetosti i mučeništva . . . preko oživljavanja prilika tadašnjega Šibenika, bogumilsko-katoličke Bosne i pokrižarskog Jeruzalema — do slavlja Nikoline kanonizacije u Rimu i proslave u Šibeniku u jesen 1970. Zato se moglo dogoditi da na ovim stranicama pred nama dišu zajedno i

Štovani i njegovi štovatelji. Pred nama izranja jedan bujni, složeni, minuli svijet, pun umiranja i ruševina, ali i bogat trajnim otporima i stvaralaštvom, svijet povezan međusobno neočekivano mnogostrukim vezama i razdiran svojim zlom, svojim mrakovima, na koji ipak nije nikada sav umro, nego još uvijek s vjerom traži svoju budućnost.« Prepoznajem u tim riječima glavnog ideatora ove spomenice prof. dra Josipa Turčinovića, i zapravo čitam prvi nacrt scenarija za njegov dokumentarni film što će ga realizirati u marijanskoj godini 1971: *Katolička Crkva u Hrvata*.

Osnovno poštenje obvezuje da se najprije zabilježe prvi podaci na str. 4. i 5: »Na svjetlo izdala povodom kanonizacije Nikole Tavelića godine 1970. Kršćanska sadašnjost, Zagreb, Marulićev trg 14 — Objelodanjeno potporom Franje Kuharića, nadbiskupa zagrebačkoga — Karmela Zazinovića, biskupa krčkoga — Kazimira Đurmana, provincijala Hrvatske franjevačke provincije sv. Cirila i Metoda — Petra Capkuna, provincijala Franjevačke provincije presv. Otkupitelja. — Za izdavača: Vjekoslav Bajsić, Zagreb, Kaptol 31. — Tisak i uvez Grafičkog zavoda Hrvatske, Zagreb, Jugoslavija 1971. — Glavni urednik: Gabrijel Hrvatinić Jurišić. — Urednički odbor: Josip Bratulić, Miroslav Čorković, Ivon Cuk, Gabrijel Hrvatinić Jurišić, Zorislav Lajoš i Josip Turčinović. — Zamisao: Josip Turčinović. — Autori teksta: Josip Arnerić, Tomislav Šagi-Bunić, Jeronim Šetka, Gabrijel Hrvatinić Jurišić, Ante Josip Soldo, Ivon Cuk, Trpimir Macan, Bonaventura Duda, Živko Kustić, Luka Depolo i Karlo Jurišić. Likovni urednik: Alfred Pal. — Korektor: Marijan Nežmah.« Vrijedno je bilo zabilježiti sve ove trudbenike, kako i piše u knjizi, jer ova spomenica nije plod običnoga zalaganja. Svatko je u njoj izveo svoj posao najodgovornije. A ono što osobito valja, jest ova udruženost znanja i vještine, srdaca i volja. Tome, dakako, treba dodati i autore snimaka, zapisane na str. 217. Zatim, institucije koje su se otvorile za ovaj rad, zabilježene u Napomeni na str. 217. Pa, dakako, i »zaslužne za kanonizaciju« na str. 215. A onda umjetnike što ostaviše spomen svog udjela na slikama, kipovima i arhitekturi, medaljama i

plaketama (na str. 17—18, 23—24, 144—152, 189—213). I konačno, sve one zalagatelje — od najviših znanstvenika pa do najjednostavnijih promicatelja kulta Nikole Tavelića — na koje je upozorio G. H. Jurišić u *Bibliografiji o sv. Nikoli Taveliću*, str. 188—204. I time nismo sve rekli, jer ovamo spadaju i one tisuće što krenuše u »pohod na Rim« u lipnju 1970, predvođene našim episkopatom. Takva udruženost u nas puna je obećanja. Ovom se spomenicom može ponositi njen ideator Josip Turčinović, njen redakcijski kolegij na čelu s Gabrijelom Hrvatinom Jurišićem, njen izdavač Kršćanska sadašnjost, njen tiskar Grafički zavod Hrvatske, osobito likovni urednik Alfred Pal. Samo su neki čudni naši nehaji razlogom da ova spomenica nije dobila više javnih priznanja.

Spomenica se dijeli u dva, ili možda bolje u tri dijela, a sva je izrađena u više slojeva. Prvi dio obasiže str. 7—152, a drugi dio str. 153—186. Ta dva dijela mogli bismo možda nasloviti: *Nešto — Danas*. Tome je dodan vrlo opsežan prilog, str. 187—217. Bogati tekst svakoga dijela prati još bogatija dokumentacija u slici (str. 67—152 i 169—186). Dakako, osim ove komasirane dokumentacije u slici, sav je tekst slikom protkan. Volio bih kad bih umio najprije bibliofilski stručnije ocijeniti izvanrednu kombinaciju papira, tiska, boja, teksta, slike. Mislim da tu ima stotinjak i više »registarâ: inicijali, vinjete, faksimili, umjetničke reprodukcije i fotografije, teološke rasprave, enciklopedijski povijesni pregledi, novinarske reportaže, službeni dokumenti, i na kraju prilozi na posebnom papiru i u biranu umjetničkom tiskarskom slogu. A sve usklađeno u jedinstven doživljaj i informaciju. Dok listate, dok čitate, uvijek se iznova vraćate na vrlo dojmljiv tetraphtih između str. 32 i 41: raskriljen, uvodi u svečani trenutak kanonizacije u Bazilici sv. Petra, a zakriljen suočava s ozbiljnim likom Nikole Tavelića od nepoznatog autora XVI—XVII stoljeća — čvrstom rukom pisanim svjedočanstvom o njegovu mučeništvu iz god. 1411 — uičteljskim pravorijekom Pape Pavla VI 21. lipnja 1970 — i slavljem u šibenskoj katedrali 20. rujna 1970. Knjiga diše.

U pogledu teksta, spominjem najprije, rekao bih, standardne članke, i to u stilu svečana uvoda: Dr JERONIM SETKA, *Sveti Nikola Tavelić* (str. 16—22) — Dr TOMISLAV SAGI-BUNIC, *Mučeništvo kao svjedočenje* (str. 25—28) — Prof. GABRIJEL HRVATIN JURIŠIĆ, *Trajnost Taveličeve prisutnosti* (str. 29—32); onda članke koji ukorjenjuju Tavelića u rodni zavičaj i u dva misionarska područja: Prof. ANTE JOSIP SOLDO, *Sibenik, rodni grad sv. Nikole* (str. 39—46) — IVON ČUK, *Zapis o obitelji našega sveca* (str. 49—52) Prof. TRPIMIR MACAN, *Povijesni okvir Nikoline bosanske misije* (str. 55—61) — Dr BONAVENTURA DUDA, *Taveličeva svjedočka služba u Palestini* (str. 62—66); i konačno, izvjestiteljske članke: ŽIVKO KUSTIĆ, *Slavlje u Rimu* (str. 153—157) i LUKA DEPOLO, *Proslava u Sibeniku* (str. 166—168). Mene se doimaju snažno dvije sitnice: jedan istaknuti MI na početku (str. 8) i NIKADA pri kraju (str. 153). Zanimljivo, kako su izvršno tiskarski istaknuti. Ni je moguće više reći u ovim izvršnim, vrlo iscrpnim napisima. Pripominjem samo da valja ispraviti moju »braću Brankoviće« u »braću Brajkoviće« (str. 64a).

Ipak, valja istaknuti dva-tri važna vida teksta. Prije svega, upozorujem na popratnu riječ šibenskog biskupa Arnerića (str. 7), pa na *Riječ franjevcima* (str. 158). Među poluslužbenim materijalom, situacijski je važan *Pozdravni govor Franje kardinala Šepera ispred hrvatskih hodočasnika* (str. 159) i *Papa veličanstvenom mnoštvu iz predrage Hrvatske* (str. 160—161). Svakako, najvažniji tekst u ovoj spomenici, ne samo zbog autoriteta Papina, nego baš zbog posebno angažirana autoriteta — uz *Pečatno pismo Pape Pavla VI »Divini Magistri«* kojim se kanonizira sv. Nikola Tavelić (str. 161—162) — nalazimo na str. 163—165. To je *Govor Pape Pavla VI u povodu proglašenja svetima Nikole Tavelića i drugova*. Ta je homilija s mise kanonizacije značajna jer označuje snažan doprinos teologiji mučeništva. Taveličeva kanonizacija — bl. Nikole i drugova — postavlja je službenom procesu čitav niz specifičnih pitanja o naravi i vrijednosti, značaju i značenju toga mučeništva. O tome se mnogo toga može naći u službenim spisima Sv. Zbora za obrede

(usp. str. 190c), ali Papa je u svojoj homiliji zasjekao u srce pitanja. Nadovezujući se na papu Lambertinija, klasika u toj materiji, Pavao VI ne preza pred relativnošću ovoga konkretnoga mučeničkog svjedočenja, ali otkriva njegove svetački vrijedne sastavine, a ponajpače izdiže *kršćansku hrabrost za istinu* (str. 165).

Osobito je vrijedan uvodnički članak dra Tomislava Sagi-Bunića *Taveličeva kanonizacija i buduća uloga katoličke zajednice u hrvatskom narodu* (str. 8—15). Kanonizacija prvoga hrvatskog sveca — piše Sagi-Bunić nije glasnik naše, katoličke isključivosti, već poziv na višestruka uključivanja. »Cinjenično stanje u kojem se nalazi naša Crkva, sili nas da fenomen svetosti razmatramo s onih gledišta po kojima on znači pozitivan i prijateljski pristup naše zajednice prema pojedinim ljudima i prema skupinama koje se ne broje među katoličke vjernike« (tiskarski istaknuo recenzent). Sagi-Bunić upozoruje na poseban vid procesa proslave jednoga sveca: u tome procesu vrlo važan udio ima »konkretna kršćanska zajednica u određenoj geografskoj i kulturnoj sredini« (str. 9). Ističe da mi doživljavamo svoje svece u vazmenom misteriju, »da sada žive u Kristu i da sada održavaju po Kristu vezu ljubavi i brige sa svojom braćom i sestrama« (str. 10a). Ta nam vjera omogućuje da ih bolje shvatimo, transponirane u sadašnji povijesni trenutak. Što pod tim vidom za nas ponajpače znači ova Taveličeva proslava? Da promislimo »perspektivu odnosa katoličke vjerske zajednice prema muslimanskoj vjerskoj zajednici, prema muslimanima« (str. 10ab). Tu nam daje dragocjene podatke homilija Pape Pavla VI, o relativnome i apsolutnome u svjedočkom mučeništvu sv. Nikole i drugova. »Katolička zajednica u hrvatskom narodu mora danas znati ono što sv. Nikola svojim likom propovijeda tako proživljavati da naša braća muslimani s kojima danas živimo mogu u njegovu liku otkriti ono što je istinski božansko i ljudsko u njemu i po čemu zavređuje da bude uzornik cijelome narodu i čovječanstvu. Još više moraju braća muslimani to moći otkriti u našem štovanju sv. Nikole kako ćemo mi pristupati k njima i cijeliti ih u svijetlu nadahnuća ko-

je nam pruža Nikola Tavelić« (str. 10b). Drugi vid Tavelićeve proslave jest u ovome: što nam njegov lik pruža za naše odnose prema braći koja ne vjeruju (10b—11a)? »Tavelić postaje sada, u sklopu toga ži-voga pristupa hrvatskih katolika prema svojoj braći koja ne vjeruju, reprezentantom onoga što znači biti vjernik, zgusnutim reprezentantom onoga za što se sabiremo i za što se odlučujemo« (str. 11b). Tipom, doduše, »jednim od«, ali vrlo značajnim. Nakon nekoliko kritičkih opaski s obzirom na našu crkvenu povijest, i crkvenu današnjicu, a posebno na uže duhovno tlo Tavelićeve ličnosti, na Franjevački red (str. 11—13), Šagi-Bunić zaključuje: »Najlošija bi bila primljena Tavelićeva kanonizacija u slučaju kad bi bila shvaćena kao golo i puko potvrđivanje da je sve kako smo radili i kako radimo najbolje. Naprotiv: to je izazov čitavoj zajednici da otkrije originalne putove svetosti koji će odgovarati zahtjevima našega sadašnjega kairoa« (str. 14ab). Na kraju, iz relativnosti Tavelićeva mučeništva Šagi-Bunić izvodi važno upozorenje za naš »perfekcionizam«, što je »samo jedan oblik osjećaja manje vrijednosti.« Naime, »mi od svojih ljudi uvijek tražimo apsolutno savršenstvo; spremni smo osuditi i odbaciti svakoga čovjeka ako mu otkrijemo samo malu pogrešku ili manju« (str. 14b—15a). Zato uspjeh što je u Tavelićevoj proslavi postignut — udruživanjem mnogih sila u sva neslaganja i relativnosti — može značiti »početak rascvata naše Crkve u tom pogledu«, kad ćemo »budućnost svoju i cijeloga naroda graditi na otkrivanju i ohrabivanju svega što je veliko, požrtvovno, iskreno zauzeto za rast dobra i umnažanje vrijednosti« (str. 15a). Možda ćemo zapaziti i mnoge dosada zapostavljene i zaboravljene veličine i u budućnosti pripomoći »misteriju samoostvarenja osoba«, jer konačnici »sve su vrijednosti Božje« (str. 15b).

U vezi s tim mislima smatram osobito važnima dva priloga braće Jurišića među *Prilozima* (str. 187—217). U svojoj *Bibliografiji o sv. Nikoli Taveliću* (str. 188—204), prof. Gabriel Hrvatinić sabire taj udruženi rad mnogih sila koji je urodio kanonizacijom. Izvrsno je taj napis podijeljen na osam razdjela: Vrela (str. 188b) — Svjedočanstva (str.

188c—190b) — Crkveni dokumenti (str. 190c) — Istraživanja (str. 191a) — Znanstvena, popularna i književna djela, rasprave i članci (str. 191—202) — Molitvenici (str. 203a) — Filmovi (str. 203b) — Glasila (str. 204a). Usporedno s time teče na desnom rubu raskriljene knjige prikaz arhitekture (str. 189c—203c). Dokumentirana je i sva, može se reći, ikonografija: na ovoj, pa na str. 17—18, 21, 23—24, 33, 144—152, 189—213. Drugi, za me najvredniji, prilog jest *Katalog hrvatskih Božjih ugodnika* iz pera dra Karla Jurišića (str. 204c—217a). Koliki istom sada izlaze iz anonimnosti, zaboravljenosti; a svi su po prvi put ovdje ušli u »Hrvatske litanije svih svetih«. Pravo veli redakcijska napomena na prijeloju naslovnog ovoja: »Katalog pak sam za sebe izazvat će i ozbiljna razmišljanja opečnito o svetosti u hrvatskoj Crkvi, razmišljanja koja ne dopuštaju pokoja dok traju dugovi prema ži-vima, dužnosti i mogućnosti te Crkve.«

Nakon svega toga — »iskreno govoreći« — začuđuje pisanje našega crkvenog povjesnika dra Antuna Ivandije (*Sadašnje stanje Crkve u Hrvatskoj*, prilog u *Službenom vjesniku Nadbiskupije zagrebačke*, god. 1971, br. 10, str. 4 Priloga): »Poslije Koncila bila je kod nas važna vjerska manifestacija kanonizacija bl. Nikole Tavelića (ili Tavilica). To je prvi službeno proglašeni hrvatski svetac. Međutim, iskreno govoreći, nekog dubljeg traga ova kanonizacija nije ostavila na vjersko-crkvenom polju. Bilo je prigodnih svečanosti, koje su s vremenom prestale. Od toga nam je ostala jedna veoma reprezentativna knjiga.« Istina, ovdje mnogo znači kako tko gleda na kanonizaciju: da li kao svršetak jedne duge epohe i početak nove, ili samo kao iz svoga konteksta isklopljeni čin. Ne znam što dr Ivandija misli o tavelićkom gibanju potkraj XIX stoljeća i u četvrtome, petome i šestome deceniju našega stoljeća, i da li se uspjesi važu samo »vjerskim manifestacijama«. Uostalom, oni deseci tisuća u Rimu i Šibeniku, u zajednici s cijelim našim episkopatom, i konačno s Papom našim Pavlom, vrijede nešto više od »važne vjerske manifestacije« i »prigodnih svečanosti.« A ova knjiga — na koju misli prof. Ivandija i koja je ovdje recenzirana — ne bi bila »reprezentativ-

na« da nije nešto spomenički dokumentirala i perspektivno inagurirala.

»Ona je nastojala« — pravo veli uvodničar na prijeloju pročelnoga omota — »povodom ovoga sveca zabilježiti jedno teško sjećanje popraćeno još većim nadanjem; željela je raskriljiti sliku života kako umire i vjeruje u sebe.« Takve su knjige žreći našeg poistovjećivanja.

Bonaventura Duda

JOSIP WEISSGERBER, *Osnovni zakon svemira*, Biblioteka Obnovljenog života 3, Zagreb 1972.

Teza je ove knjige da je osnovni zakon svemira ljubav. Ljubav nije samo zakon čovječjeg srca, ona je »utkana u svaki drhtaj svemira«. Ljubav je osnovni zakon objavljene religije, Božjeg kraljevstva, kršćanstva, ona je i osnovni zakon upisan u »sva tkiva svemira i prirode«. I »ako mu se oglušimo, ne samo da svome životu oduzimamo konačnu vrijednost nego ne spadamo više u ovaj svemir, ni u carstvo živih bića«. Bez ljubavi sav naš napor i naša dostignuća u znanosti i tehnici vode nas u smrt i ništavilo, jer svemir bez ljubavi najveći je besmisao. Pisac želi da se »duboko i životno uvjerimo kako zakon prolaznosti nije osnovni zakon svemira nego jedan drugi... koji mora postati zakon našeg života: a to je zakon ljubavi, zakon Srca Isusova« koji je alfa i omega svega stvorenog.

Pisac nastoji pokazati i dokazati na temelju znanosti i vjere kako se »kozogeneza nastavlja u biogenezi, osvješćuje se u noogenezi, završava u Kristogenezi«. To je rječnik velikog znanstvenjaka i dubokog vjernika o. Teilharda de Chardin, »velikog graditelja mostova između znanosti i vjere«. O. Weissgerber se njegovim mislima nadahnjuje, nastoji ih produbiti i ispravno interpretirati. On mu je uzor, pretkazatelj i vodič na putu.

Autor analizira grčku teološku i filozofsku misao i otkriva da su grčki filozofi napipali već taj osnovni zakon i izrazili ga u najboljim svojim predstavnicima: u Empedoklu koji tvrdi da samo ljubav gradi i usređuje, a mržnja razara; u Aristotelu koji promatra prvog nepokrenutog

pokretača koji pokreće svijet kao »predmet ljubavi«; i najviše u Platonu koji u svom Simpozionu stavlja u usta Sokrata riječi o snazi i veličini ljubavi, koja preko Erosa vodi do vječne božanske Ljepote »ako se kome posreći da je dostigne«.

U našoj žalosnoj povijesti, nastavlja pisac, bilo je nekoliko ostvarenja koja su bar u nekom pogledu uspjela otvoriti se dahu zajedništva kao pax romana, pax sinica, pax otomanica. Ali i ona su umirala »od zatvorenosti, od vertikalnih i od horizontalnih diskriminacija, od totalitarne uprave privilegiranih staleža«, jer nisu znali »utkati zakon ljubavi« u svoje strukture.

Astrofizika i atomska fizika otkrivaju kako kozmogenezu nije izgradila neka sila »koja se vrti oko sebe kao opasan sterilni vir, nego ljubav koja se daje, koja se otvara i navješćuje uvijek više i više strukture«. I biogeneza otkriva taj osnovni zakon koji je utkao u biosferu ne »Dr Slučaj«, nego Graditelj, Stvoritelj, Bog. Da »dođe do evolucije na više i nabolje, mora neki inženjer u gene upisati novi suvisli plan, da organizam bude sposoban za život«.

Konačno dolazimo do nuogeneze, antropogeneze, do čovjeka, tog tajanstvenog bića u kome ovaj osnovni zakon svemira postaje divna četveroglasna melodija, splet četiriju cvjetova u prkosnoj vertikali poredanoj, sve ljepše i ljepše u težnji za Bogom, koji je najvažniji elemenat čovjekova postojanja, kako to otkriva znanost, a to su: sexus, eros, caritas i agape.

Sexus u čovjeku je najniži odraz ljubavi, ali i to je velika svetinja. Nažalost, danas se tolikim mislima, riječima, djelima obeščlašćuje u »izivljavanje u osamljenosti bez dvojnosti, u izivljavanje u dvojnosti koja isključuje trojnost plodnosti, u izivljavanje bez vjernosti i trajnosti u jedinstvu« što je sve »puki egoizam i stagnacija mjesto svetog misterija, mjesto velikog zakona ljubavi koji je jedini sagradio svemir i pripravio sve radosti ovog i budućeg života«.

Eros je značajka ljudske ljubavi, roditeljske, rodbinske, prijateljske... posebno zaručničke koja nas »oslobađa mrzovoljnosti, puni nas prijaznošću, čini da se sastajemo na sastranke, vođa je svetkovinama, igra ma i žrtvama; donosi krotkost, od-